

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

ธรรมาภิบาลและนิติธรรม ในการบริหารคณะแพทยศาสตร์

จัดทำโดย ศาสตราจารย์ นพ.ปิยะมิตร ศรีธรา
รหัส 610625

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๒
วิทยาลัยศาสตร์รัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาสตร์รัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาสตร์รัฐธรรมนูญ

ธรรมาภิบาลและนิติธรรม ในการบริหารคณะแพทยศาสตร์

ศาสตราจารย์ นพ.ปิยะมิตร ศรีธรา

บทคัดย่อ

ธรรมาภิบาล (Good Governance) คือ การปกครอง การบริหาร การจัดการการควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งภาครัฐและเอกชน ธรรมที่ใช้ในการบริหารงานนี้ มีความหมายอย่างกว้าง หมายถึง การบริหารโดยยึดหลักธรรม ความดี ความถูกต้อง ซึ่งหากมีการนำมาใช้ในการบริหารงานจะนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดี คือความเป็นธรรม ความสุจริต ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สำนักงาน ก.พ. ได้กำหนดไว้โดยได้เสนอเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่า หลักธรรมาภิบาลนั้นประกอบด้วย 6 หลักการคือ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า หลักการทั้ง 6 ล้วนมีจุดมุ่งหมายที่จะรักษา “ความสมดุล” ในมิติต่างๆไว้ เช่น หลักคุณธรรมก็คือการรักษาสมดุลระหว่างตนเองกับผู้อื่น คือไม่เบียดเบียน ผู้อื่นหรือตัวเองจนเดือดร้อน ส่วน “หลักนิติธรรม” หรือ Rule of Law ซึ่งหมายถึง “หลักพื้นฐานแห่งกฎหมาย” เป็นหลักสำคัญที่ทำให้เกิดประชาธิปไตยและมีกฎหมายที่เป็นธรรม ซึ่งกำเนิดและพัฒนาขึ้นในประเทศอังกฤษ เป็นหลักคิดที่เป็นนามธรรมมีพลวัตตลอดเวลา หลักนิติธรรมเป็นคำที่เริ่มมีการนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในสังคมไทยตั้งแต่รัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๔๐ เป็นต้นมา ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการใช้คำว่าหลักนิติธรรมได้อย่างชัดเจนมากที่สุด แต่บุคคลทั่วไปขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักการดังกล่าวอย่างแท้จริง นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติคำว่า “หลักนิติธรรม” ไว้ในรัฐธรรมนูญ การมีกฎระเบียบ มีแนวปฏิบัติที่รองรับการดำเนินการเพื่อเป็นเสาหลักในการค้ำยันจรรยาบรรณให้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมและผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานตลอดจนวิชาชีพต่างๆ ใช้เป็นเครื่องมือที่สามารถนำไปสู่ความเป็นธรรมอย่างแท้จริง

การบริหารคณะแพทยศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ มีพันธกิจสำคัญอยู่ 3 ด้าน คือการผลิตบุคลากรด้านการแพทย์และสาธารณสุข การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์เพื่อสุขภาพที่ดี และการให้บริการรักษาพยาบาล รวมไปถึงการให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่ประชาชน จำเป็นต้องมีหลักนิติธรรม และ ธรรมาภิบาลในการบริหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในทุกพันธกิจและเกิดการพัฒนาในด้านต่างๆได้อย่างรวดเร็วทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในยุคนี้ การบริหารคณะแพทยศาสตร์ต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหิดล และคู่มือธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ.2559 ส่วนการวิจัยต้องทำภายใต้ระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้องและข้อบังคับแนวทางจริยธรรมการทำวิจัย

ในมนุษย์ การดูแลรักษาพยาบาลผู้ป่วยต้องเกี่ยวข้องกับข้อบังคับและกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพเวชกรรมภายใต้พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ.2525 ที่ปรับปรุงแก้ไขมาจากพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ.2511 และที่สำคัญที่สุดคณะแพทยศาสตร์มีหน้าที่ผลิตแพทย์ที่เข้าใจหลักนิติธรรมมีธรรมาภิบาลและจริยธรรมแห่งวิชาชีพที่แพทย์ได้รับการเรียนรู้ เข้าใจ ระหว่างเป็นนักศึกษาแพทย์ ยอมรับนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตการเป็นแพทย์ ดำรงตนให้ดำเนินรอยตามพระราชดำรัสของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ที่ว่า “ขอให้ถือประโยชน์ส่วนตนเป็นที่สอง ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง ลาภ ทรัพย์ และเกียรติยศจะตกแก่ท่านเอง ถ้าท่านทรงธรรมแห่งอาชีพไว้ให้บริสุทธิ์” เพื่อประโยชน์นั้นจะตกแก่ประชาชนที่มารับการรักษาพยาบาลโดยรวมและประเทศชาติในการสร้างความเจริญก้าวหน้าพัฒนาประเทศไทยต่อไป

1.ความหมายและความเป็นมา

ธรรมาภิบาล (Good Governance)

“ธรรมาภิบาล” คือ การปกครอง การบริหาร การจัดการการควบคุมดูแลกิจการต่างๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม นอกจากนี้ยังหมายถึงการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งภาครัฐและเอกชน ธรรมที่ใช้ในการบริหารงานนี้มีความหมายอย่างกว้าง กล่าวคือ หากได้มีความหมายเพียงหลักธรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่รวมถึงศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมและความถูกต้องชอบธรรมทั้งปวงซึ่งวิญญูชนพึงมี และพึงประพฤติปฏิบัติ อาทิ ความโปร่งใสตรวจสอบได้ การปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอก เป็นต้น ธรรมาภิบาลเป็นหลักการที่นำมาใช้บริหารงานในปัจจุบันอย่างแพร่หลายด้วยเหตุเพราะช่วยสร้างสรรค์และส่งเสริมองค์กรให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพ กล่าวคือ พนักงานต่างทำงานอย่างซื่อสัตย์ สุจริตและขยันหมั่นเพียร ทำให้ผลประกอบการขององค์กรธุรกิจนั้นขยายตัวนอกจากนี้แล้วยังทำให้บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง ศรัทธาและเชื่อมั่นในองค์กรนั้น ๆ อันจะทำให้เกิดการพัฒนาย่างต่อเนื่อง เช่น องค์กรที่โปร่งใส ย่อมได้รับความไว้วางใจในการร่วมทำธุรกิจ รัฐบาลที่โปร่งใสตรวจสอบได้ ย่อมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนและประชาชน ตลอดจนส่งผลดีต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ เป็นต้น สำนักงาน ก.พ. ได้กำหนดไว้โดยได้เสนอเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่า หลักธรรมาภิบาลนั้นประกอบด้วย 6 หลักการ คือ

1. หลักคุณธรรม
2. หลักนิติธรรม
3. หลักความโปร่งใส

4. หลักความมีส่วนร่วม
5. หลักความรับผิดชอบ
6. หลักความคุ้มค่า

แต่จะเป็นหลักการใดก็ตาม ก็จะทำให้เห็นว่าหลักการทั้งหลายล้วนมีจุดมุ่งหมายที่จะรักษา “ความสมดุล” ในมิติต่างๆไว้ เช่น หลักคุณธรรม ก็คือ การรักษาสมดุลระหว่างตนเองกับผู้อื่น คือไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือตัวเองจนเดือดร้อน ซึ่งการที่มีความโปร่งใส เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมตรวจสอบ ก็เพื่อมุ่งให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เห็นถึงความสมดุลดังกล่าวว่า อยู่ในวิสัยที่ยอมรับได้ ส่วนหลักความรับผิดชอบต่อสังคมก็ต้องสมดุลกับเสรีภาพที่เป็นสิ่งสำคัญของทุกคน และหลักความคุ้มค่าก็ต้องสมดุลกับหลักอื่นๆ เช่น บางครั้งองค์การอาจมุ่งความคุ้มค่าจนละเลยเรื่องความเป็นธรรมหรือโปร่งใสหรือบางครั้งที่หน่วยงานโปร่งใสมากจนคู่แข่งล่วงรู้ความลับที่สำคัญในการประกอบกิจการความสมดุลหรือธรรม จึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของธรรมาภิบาล

หลักของธรรมาภิบาลในภาครัฐ

1. ยึดมั่นในหลักของวัตถุประสงค์ในการให้บริการแก่ประชาชนหรือผู้ที่มาใช้บริการ (Clear statement-high service quality) “องค์กรจะต้องมีการประกาศ (statement) พันธกิจและวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ชัดเจน และใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการปฏิบัติงานขององค์กรนั้นๆ”
2. ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในหน้าที่และบทบาทของตน (Public Statement) “จะทำหน้าที่อย่างไรโดยวิธีอะไรที่จะบรรลุเป้าหมาย) “ผู้บริหารควรแจ้งให้ประชาชนได้ทราบในการประกาศสาธารณะ (Public Statement) ถึงหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตน โดยระบุให้ทราบถึงการปฏิบัติงานที่พอมะเหมาะสมกับขนาดและความซับซ้อน (Complexity) ขององค์กร”
3. ส่งเสริมค่านิยม (Values) ขององค์กร และแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของธรรมาภิบาลโดยการปฏิบัติหรือพฤติกรรม (Behaviors) (moral integrity and etiquette in the responsiveness to the diverse public) “ผู้บริหารทำตัวเป็นตัวอย่างในการให้บริการแก่ประชาชนทุกชนชั้นอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน”
4. มีการสื่อสารที่ดี การตัดสินใจอย่างโปร่งใส และมีการบริหารความเสี่ยงที่รัดกุม (Providing information to flow two-ways) “ต้องมีระบบตรวจสอบการทำงานทุกอย่าง เพื่อให้แน่ใจว่าทุกอย่าง

ดำเนินไปตามแผนการทำงาน มีการตรวจสอบความถูกต้องของรายงานบัญชีการเงินรวมทั้งข้อมูลต่างๆที่ผลิตโดยองค์กร”

5. พัฒนาศักยภาพและความสามารถของส่วนบริหารจัดการอย่างต่อเนื่องและให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ผู้บริหารต้องมีความสามารถและพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง) “ผู้บริหารจัดการจะต้องมีความรับผิดชอบในผลงาน โดยการประเมินผลงานเป็นระยะๆ ทั้งนี้รวมทั้งการประเมินความต้องการในการฝึกอบรม หรือการพัฒนาทักษะที่ต้องการใช้ในการปฏิบัติหน้าที่”

6. การเข้าถึงประชาชน และต้องรับผิดชอบต่อการทำงานและผลงานอย่างจริงจัง

หลักนิติธรรม (The Rule of Law)

“หลักนิติธรรม” มาจากคำในภาษาอังกฤษว่า Rule of Law พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายว่า “หลักพื้นฐานแห่งกฎหมาย” เป็นแนวคิดที่กำเนิดและพัฒนาขึ้นครั้งแรกในประเทศอังกฤษ อันมีระบบกฎหมาย แนวคิดและสภาพแวดล้อมที่ต่างจากกฎหมายไทย เป็นหลักคิดที่เป็นนามธรรม มีพลวัตรตลอดเวลา หลักนิติธรรมเป็นคำที่เริ่มมีการนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในสังคมไทย ตั้งแต่รัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๔๐ เป็นต้นมา ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการใช้คำว่าหลักนิติธรรมได้อย่างชัดเจนมากที่สุด แต่อย่างไรก็ตามหลักนิติธรรมยังคงเป็นนามธรรมไม่สามารถจับต้องได้และบุคคลทั่วไปยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการดังกล่าวอย่างแท้จริง นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติคำว่า หลักนิติธรรมไว้ในมาตรา ๓ วรรคสองว่า “การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม” และหมวดที่ ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ ๓ แนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน มาตรา ๗๘ (๖) ยังได้บัญญัติไว้ว่า “รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดินดังต่อไปนี้ (๖) ดำเนินการให้หน่วยงานทางกฎหมายที่มีหน้าที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐตามกฎหมายและตรวจสอบการตรากฎหมายของรัฐดำเนินการอย่างเป็นอิสระ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปตามหลักนิติธรรม” นับเป็นครั้งแรกที่ได้มีการบัญญัติคำว่า “หลักนิติธรรม” ไว้ในรัฐธรรมนูญโดยปกติแล้ว โดยแท้จริงแล้วหลักนิติธรรมเป็นหลักการสำคัญส่วนหนึ่งของหลักธรรมาภิบาล เรามักจะพบว่ามีการใช้หลักนิติธรรมควบคู่กับการมีธรรมาภิบาลในการปกครองการบริหารงานและการบริหารราชการเสมอ

กล่าวโดยสรุปก็คือ ธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารโดยยึดหลักธรรม ความดี ความถูกต้องซึ่งหากมีการนำมาใช้คู่กับหลักนิติธรรมแล้วจะเกิดความเชื่อมั่นว่าจะนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีที่สุด คือความเป็นธรรม ความสุจริต ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยวิธีดำเนินการเพื่อให้เกิดธรรมาภิบาล ก็คือ

การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความโปร่งใส มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบและสิ่งที่จะเอื้อให้เกิดการดำเนินการดังกล่าวได้ก็คือ การมีกฎระเบียบ มีแนวปฏิบัติที่รองรับการดำเนินการเพื่อเป็นเสาหลักในการค้ำยันจรรยาบรรณให้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมและผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงาน ตลอดจนวิชาชีพต่างๆ ใช้เป็นเครื่องมือที่สามารถนำไปสู่ความเป็นธรรมอย่างแท้จริง และควรปลูกฝังการมีธรรมาภิบาล การใช้หลักนิติธรรมนี้ให้หยั่งรากลึกในสังคมไทยเพื่อที่จะได้พัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

2. นิติธรรมในคณะแพทยศาสตร์ของมหาวิทยาลัย

หลักนิติธรรมในการบริหารคณะแพทยศาสตร์

โครงสร้างการบริหารคณะแพทยศาสตร์และการกำกับดูแลเป็นไปตามพระราชบัญญัติ ม.มหิตล พ.ศ. 2550 โดยสภามหาวิทยาลัยมหิตลและอธิการบดี ทำหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของคณบดีซึ่งเป็นผู้บริหารสูงสุดของคณะฯ การกำกับดูแลของคณะฯ ตามโครงสร้างการบริหาร มีคณบดีเป็นประธานกรรมการส่วนงาน (กรรมการประจำคณะฯ: กปค.) และ กรรมการบริหารฯ (กบ.) การกำหนดทิศทางและนโยบายคณะฯ มาจาก กปค. ภายใต้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และหลักการบริหารจัดการ ตามหลักนิติธรรม และอย่างมีธรรมาภิบาล กปค.ประกอบด้วย กบ. ผอ.โรงเรียนแพทย์รามาธิบดีจักรีนฤเบดินทร์ ผอ.โรงเรียนพยาบาล หัวหน้าภาควิชาฯ ผู้แทนคณาจารย์ประจำจากการเลือกตั้ง 4 คน และผู้แทนบุคลากรสายสนับสนุนจากการเลือกตั้ง 2 คน ซึ่งได้รับแต่งตั้งตามข้อบังคับม.มหิตลว่าด้วยการบริหารส่วนงาน ผู้แทนบุคลากรสายวิชาการ สายวิชาชีพ และสายสนับสนุนทั่วไปในกปค. โดยมีสภาอาจารย์รามาธิบดี ทำหน้าที่เสนอความเห็น ติดตามและสนับสนุนการดำเนินงานของกปค. เพื่อให้เกิดความโปร่งใส นำไปสู่ธรรมาภิบาลที่ดี

กรรมการบริหาร (กบ.)ได้แก่ คณบดี รองคณบดีฝ่ายต่างๆ ผอ.โรงพยาบาลรามาธิบดี ผอ.ศูนย์การแพทย์สิริกิติ์ ผอ.ศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตน์ ผอ.โรงพยาบาลจักรีนฤเบดินทร์ และเลขาธิการคณะฯ ทำหน้าที่บริหารจัดการและสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินพันธกิจต่างๆ ให้เป็นไปตามนโยบายของคณะฯ ภาควิชาฯ และหน่วยงานมีหน้าที่สร้างผลงานตามพันธกิจต่างๆ ให้สอดคล้องตามนโยบายที่กปค. กำหนด นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการบริหารพันธกิจและคณะกรรมการประสานงานระหว่างหัวหน้าหน่วยงานสนับสนุนและหัวหน้างานบริหารทั่วไปและธุรการ

ภาควิชา ทำหน้าที่ประสานงานและสื่อสารการนำนโยบายของคณะฯ สู่การปฏิบัติในหน่วยงานต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของคณบดีดำเนินการโดยคณะกรรมการที่มหาวิทยาลัยแต่งตั้ง และมีการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารทุกระดับโดยคณะกรรมการที่ได้รับมอบหมายเพื่อความโปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้ ในด้านการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพของบุคลากรสายวิชาการและวิชาชีพ เพื่อให้มั่นใจว่ามีการดำเนินการตามมาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณและ

จริยธรรม คณะฯ มืองค์กรแพทย์ ทำหน้าที่วางกรอบการปฏิบัติงานพลสิทธิพิเศษทางการแพทย์ (Medical privilege) ในการให้การบริการผู้ป่วยอย่างเป็นธรรมและเหมาะสมกับบริบทการเป็นคณะแพทยศาสตร์ ติดตามการปฏิบัติงาน รับเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการประกอบวิชาชีพที่ไม่ได้มาตรฐาน หรือขาดจริยธรรม หรือขัดต่อกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ โดยครอบคลุมบุคลากรทั้งแพทย์และทันตแพทย์

ในส่วนของวิชาชีพพยาบาล คณะฯ มืองค์กรพยาบาล ทำหน้าที่ในทำนองเดียวกันกับองค์กรแพทย์ ระบบอุทธรณ์ร้องทุกข์ มีคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ที่แต่งตั้งโดยมหาวิทยาลัย ทำหน้าที่พิจารณาการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของทุกส่วนงาน เช่น การประเมินผลที่ไม่เป็นธรรม การออกคำสั่งเลิกจ้างที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น

ผู้นำระดับสูงในคณะแพทยศาสตร์ ประกอบด้วย คณบดี กปค. และ กบ. ต้องมีความมุ่งมั่นต่อการปฏิบัติตามหลักนิติธรรม ธรรมภิบาลและมีจริยธรรมโดย นำคู่มือธรรมาภิบาล นโยบายคุณภาพและความโปร่งใสในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมหิดล คู่มือจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร และแนวปฏิบัติจริยธรรมกับบริษัทเวชภัณฑ์ มาปฏิบัติเป็นตัวอย่าง คณบดีต้องเป็นตัวอย่างในการปรับแนวทางการปฏิบัติตัวเมื่อเข้ารับตำแหน่งเพื่อป้องกันข้อครหาในเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน เช่น การไม่รับบรรยายและไม่รับงานวิจัยจากบริษัทฯ ผู้บริหารเน้นย้ำความโปร่งใสและใช้หลักธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้าง ผู้บริหารระดับสูงร่วมให้การปฐมนิเทศอาจารย์ใหม่ บุคลากรใหม่ ตลอดจนนักศึกษาใหม่ด้วยตนเองเป็นประจำทุกปี เพื่อถ่ายทอดค่านิยมแนวคิดด้านหลักนิติธรรมและธรรมาภิบาล พร้อมตัวอย่างการปฏิบัติ ผู้นำระดับสูงสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎหมาย หลักนิติธรรมและมีจริยธรรมโดย ใช้คำนิยาม “คู่คุณธรรม” เพื่อส่งเสริม กระตุ้นเตือนบุคลากรในเรื่องความโปร่งใส มีจริยธรรม ซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบต่อสังคม กลั่นกรองความถูกต้องเชิงกฎหมายและนิติธรรม ในการออกคำสั่ง ประกาศ แนวปฏิบัติต่างๆ ตลอดจนการทำบันทึกข้อตกลงหรือสัญญาความร่วมมือคณะฯ เผยแพร่แนวปฏิบัตินิติธรรมจริยธรรมกับบริษัทเวชภัณฑ์ให้บุคลากรทั้งคณะฯ รวมถึง นักศึกษา แพทย์ประจำบ้าน รับทราบและถือปฏิบัติ ติดตามผลงานของ กก.กิจการนักศึกษาด้านการสร้างเสริมจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ กำกับติดตามการวิจัยทุกเรื่องในคณะฯ ให้เป็นไปตามข้อบังคับและแนวทางจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์

หลักนิติธรรมในการผลิตแพทย์จากคณะแพทยศาสตร์

แพทย์ที่จะออกไปประกอบวิชาชีพเวชกรรม ต้องมีหลักนิติธรรมและธรรมาภิบาลในการประกอบวิชาชีพภายใต้พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ.2525 ที่ปรับปรุงแก้ไขมาจากพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ.2511 ที่บัญญัติให้มีแพทยสภาควบคุมดูแลแพทย์ทั่วประเทศทำหน้าที่ร่วมพัฒนาการผลิตแพทย์ในหลักสูตรที่เหมาะสมกับ ประเทศไทยและสถาบันการผลิตแพทย์นานาชาติยอมรับ โดยสถาบัน

การผลิตแพทย์กว่าสี่สิบแห่งทั่วประเทศมีการประเมินความรู้ความสามารถและจรรยาบรรณแพทย์ จนเป็นที่ยอมรับก่อนออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเวชกรรมหลังปฏิญาณตนต่อสมเด็จพระราชาธิบดี เพื่อไปปฏิบัติงานและศึกษาอบรมเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะโรคในความรับผิดชอบของราชวิทยาลัย/วิทยาลัยทางการแพทย์เฉพาะทางกว่า 80 สาขาวิชา ที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนด้านความรู้ทางการแพทย์เพื่อส่งเสริมสุขภาพ รักษาพยาบาลให้พ้นจากความเจ็บป่วยทุกข์ทรมาน ให้การช่วยชีวิตรวมถึงการฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายให้กลับไปใช้ชีวิตปฏิบัติงานเหมือนปกติมากที่สุดตามสิทธิและสวัสดิการที่ควรจะได้รับ ในระบบองครักษ์ ทั้งนี้แพทยสภาทำหน้าที่สำคัญในการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพเวชกรรมให้อยู่ในระดับมาตรฐานสากลที่นานาชาติยอมรับ ภายใต้จริยธรรมแห่งวิชาชีพ4 ที่แพทย์ได้รับการเรียนรู้ เข้าใจ ยอมรับนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตั้งแต่หลักพุทธศาสนา เช่น ศีลธรรม พรหมวิหาร 4 ปัจจุบันนี้เทศให้ดำรงตนอยู่ในความไม่ประมาทมีการประพฤติตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคมคุณธรรม คือ เป็นผู้ซื่อสัตย์สุจริต กตัญญู รู้ตอบแทนคุณมีจิตสำนึกสาธารณะ อ่อนน้อมถ่อมตน อดทน ขยันหมั่นเพียร มุ่งพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นผู้นำสังคมตามคำปฏิญาณต่อสมเด็จพระมหิตลาธิเบศรอดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ที่ว่า “ขอให้ถือประโยชน์ส่วนตนเป็นที่สอง ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง ลาภ ทรัพย์ และเกียรติยศจะตกแก่ท่านเอง ถ้าท่านทรงธรรมแห่งอาชีวะไว้ให้บริสุทธิ์” เปรียบเสมือนหลักนิติธรรมในระบอบประชาธิปไตยของประเทศที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 3 อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย โดยพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรีและศาล ตามบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

การประกอบวิชาชีพเวชกรรมของแพทย์เช่นเดียวกัน ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม กล่าวคือความเป็นธรรมตามธรรมชาติของสังคมที่มีการสร้างกฎระเบียบไว้ให้ยึดติดปฏิบัติทุกคนด้วยความเสมอภาคทั่วถึง ตามสิทธิหน้าที่ของแต่ละคนและไม่มีความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรมโดยใช้วิธีการปฏิบัติด้วยระบบธรรมาภิบาล 6 ประการ คือ

1. การปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตสำนึกด้านจริยธรรมแห่งวิชาชีพคุณธรรมในสังคม
2. มีสิทธิตามกฎหมายในการปฏิบัติ
3. ให้ผู้ป่วย/ญาติรับทราบ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกันเพื่อปฏิบัติ
4. แพทย์จะปฏิบัติตามแนวทางดีที่สุจริตร่วมกัน
5. กระบวนการปฏิบัติสามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอนอย่างโปร่งใส
6. ผลการรักษาพยาบาลที่เกิดขึ้นเป็นการรับผิดชอบร่วมกันของแพทย์และผู้ป่วย/ญาติ ที่เห็นชอบร่วมกัน

คณะแพทยศาสตร์จะต้องดูแลหลักสูตรและขั้นตอนการเรียนการสอนที่จะได้บัณฑิตแพทย์ที่สามารถไปเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมโดยมีคุณสมบัติของสมาชิกแพทยสภาตามเกณฑ์ที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ.2525 หมวด 1 มาตรา 11 และพึงมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์รวมทั้งความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ (professional competencies) ดังต่อไปนี้

1. พฤตินิสัย เจตคติคุณธรรม และจริยธรรมแห่งวิชาชีพ (Professional habits, attitudes, moral, and ethics) ได้แก่

1.1 การรักษาเกียรติและธำรงคุณค่าแห่งวิชาชีพ ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม พึงมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- มีคุณธรรม และจริยธรรมที่เหมาะสมต่อวิชาชีพแพทย์
- ซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและวิชาชีพ เป็นที่ไว้วางใจ ของผู้ป่วย และสังคม
- มีบุคลิกภาพอันเป็นที่น่าศรัทธา
- รับผิดชอบต่อผู้ป่วย การนัดหมาย และงานที่ได้รับมอบหมาย
- ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- มุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.2 การคำนึงถึงผู้ป่วย (patient centered)

- คำนึงถึงประโยชน์และความปลอดภัยของผู้ป่วยเป็นสิ่งสำคัญ
- ให้ความจริงแก่ผู้ป่วย รักษาความลับ และเคารพในสิทธิของผู้ป่วย
- ปกป้องและพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้ป่วย

1.3 การคุ้มครองและรับผิดชอบต่อสังคม

- ดำรงตนเป็นพลเมืองดีของสังคม
- แสดงเจตคติที่ดีต่อการให้บริการสุขภาพแบบองค์รวมแก่ประชาชนทุกระดับ
- เข้าใจความต้องการและข้อจำกัด โดยไม่แบ่งแยกในบริบทของเชื้อชาติ วัฒนธรรม ศาสนา อาชีพ อายุ และเพศ
- ความมุ่งมั่นในการพัฒนาให้บริการที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

2. ทักษะการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพ (Communication and interpersonal skills) ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมพึงตระหนักถึงความสำคัญ และมีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร และ สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ป่วย ญาติผู้ป่วย ผู้ร่วมงาน และผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

หลักสำคัญของสื่อสาร

2.1 ตระหนักถึงปัจจัยของคู่สื่อสารที่อาจส่งผลต่อการสื่อสาร เช่น สภาพร่างกาย จิตใจและอารมณ์ พฤติกรรม ภูมิหลัง อาชีพ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ภาษา วัฒนธรรมความเชื่อ รวมถึงบรรยากาศที่เอื้อต่อการสื่อสาร

- สามารถสื่อสารด้วยภาษาพูด ภาษาเขียน และภาษาท่าทาง(Non-verbal Communication) รวมทั้งใช้สื่อประเภทต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม

- มีทักษะในการรับรู้และให้ข้อมูลโดยผ่านวิธีการสื่อสารต่างๆอย่างมีวิจารณญาณและคำนึงถึงผลกระทบต่อวิชาชีพและสังคมสามารถให้ข้อมูลทางการแพทย์ นำเสนอด้วยวาจา อภิปรายในที่ประชุม เขียนรายงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 การสื่อสารกับผู้ป่วย

- มีทักษะในการรับฟังปัญหา เข้าใจความรู้สึกและความวิตกกังวลของผู้ป่วย อีกทั้งสามารถตอบคำถาม อธิบาย ให้คำปรึกษาและคำแนะนำอย่างเหมาะสม

- มีทักษะในการสัมภาษณ์และซักประวัติผู้ป่วย ใช้ศัพท์และภาษาที่ผู้ป่วยเข้าใจได้

- เปิดโอกาสให้ผู้ผู้ป่วยมีส่วนร่วมในการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมแสดงความเห็นอกเห็นใจเอื้ออาทร ให้ความมั่นใจ และให้กำลังใจแก่ผู้ป่วย

- สามารถขอความยินยอมในการรักษาพยาบาลจากผู้ป่วย รวมทั้งสร้างความมั่นใจในเรื่องการคงความลับของผู้ป่วย

- มีทักษะการสื่อสารในสถานการณ์เฉพาะ เช่น การแจ้งข่าวร้ายและการขอชันสูตรศพ เป็นต้น

2.3 การสื่อสารกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

- สามารถสื่อสารกับผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคงความสมดุลระหว่างการเปิดเผยข้อมูลกับการรักษาความลับของผู้ป่วย

- มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

- สามารถจัดทำบันทึกทางการแพทย์ ใบรับรองแพทย์ ใบส่งต่อผู้ป่วย และเอกสารทางการแพทย์อื่นๆ ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

3. ความรู้พื้นฐานทางการแพทย์ (Scientific knowledge of medicine)

3.1 มีความรู้ความเข้าใจในวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพและทักษะ ทางคลินิก สามารถค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการตรวจวินิจฉัยและบำบัดรักษาผู้ป่วย ตลอดจนวางแผนการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันการเจ็บป่วยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

3.2 มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้

- เวชศาสตร์ครอบครัว เวชศาสตร์ชุมชน และอาชีวเวชศาสตร์
- เวชจริยศาสตร์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพเวชกรรม
- ศาสตร์อื่นๆที่เกี่ยวข้อง
- หลักการบริหารงานด้านการแพทย์และสาธารณสุข
- ความรู้พื้นฐานทางสังคมศาสตร์ มานุษยวิทยา และพฤติกรรมศาสตร์ที่จำเป็นสำหรับการเสริมสร้างเจตคติ และความเข้าใจต่อเพื่อนมนุษย์และสังคม
- ระบบคุณภาพ รวมถึงความปลอดภัยของผู้ป่วย (patient safety)
- เศรษฐศาสตร์คลินิกที่เกี่ยวข้องและเหมาะสมในการทำเวชปฏิบัติ

4. การบริบาลผู้ป่วย (Patient care) มีความรู้ความสามารถในการรวบรวมข้อมูล กำหนดปัญหา ตั้งสมมติฐาน วางแผนการตรวจวินิจฉัยให้การดูแลรักษาผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม ดังต่อไปนี้

4.1 การตรวจวินิจฉัย และดูแลรักษาผู้ป่วยทั่วไป ได้แก่

- สังเกตอาการปฏิกิริยา ท่าทีของผู้ป่วยและญาติ
- ชักประวัติและตรวจร่างกายผู้ป่วยได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสม
- เลือกใช้วิธีการตรวจโดยเครื่องมือพื้นฐาน เครื่องมือพิเศษ และการตรวจทางห้องปฏิบัติการต่างๆ โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าและความเหมาะสม

- รวบรวมและแปลผล ข้อมูลจากประวัติการตรวจร่างกาย การตรวจทางห้องปฏิบัติการ และการตรวจพิเศษต่างๆ เพื่อนำมาตั้งสมมติฐาน วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาผู้ป่วย
- นำหลักของเวชศาสตร์เชิงประจักษ์มาใช้เพื่อวินิจฉัย ดูแลรักษารวมทั้งการพยากรณ์โรคของผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม
- เลือกใช้มาตรการในการคัดกรอง ป้องกัน การรักษา การรักษาแบบประคับประคอง การดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย ให้สอดคล้องกับระยะของการดำเนินโรค และทรัพยากรที่มีได้อย่างเหมาะสม
- เลือกใช้ยาได้อย่างสมเหตุผล ตามหลักเภสัชวิทยาคลินิก โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ป่วยเป็นสำคัญ
- ชี้แจง ให้ข้อมูลเพื่อขอความยินยอมจากผู้ป่วยในการดูแลรักษา
- บันทึกเวชระเบียนอย่างเป็นระบบ ถูกต้อง และต่อเนื่อง โดยอาศัยแนวทางมาตรฐานสากล
- ปรึกษาผู้มีความรู้ความชำนาญกว่า หรือส่งต่อผู้ป่วยไปรับการรักษาอย่างเหมาะสมให้การบริบาลผู้ป่วยแบบองค์รวม
- ตระหนักถึงความสำคัญของการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือกโดยคำนึงถึงความเหมาะสมและข้อจำกัดในการใช้
- ให้การดูแลรักษาแบบสหวิชาชีพ แก่ผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม
- ในกรณีฉุกเฉินสามารถจัดลำดับความสำคัญ และให้การรักษาเบื้องต้นได้อย่างทันท่วงที

5. ทักษะการตรวจ การตรวจทางห้องปฏิบัติการ การทำหัตถการที่จำเป็น(Technical and Procedural skills) มีความสามารถในการทำหัตถการและใช้เครื่องมือต่างๆ ในการตรวจวินิจฉัยและรักษาผู้ป่วย โดยสามารถอธิบายข้อบ่งชี้ ข้อห้าม ภาวะแทรกซ้อนในการตรวจ สภาพและเงื่อนไขที่เหมาะสมขั้นตอนการตรวจ กระทำได้ด้วยตนเอง แปลผลได้อย่างถูกต้องและเตรียมผู้ป่วยเพื่อการตรวจวินิจฉัยนั้นๆ

6. การสร้างเสริมสุขภาพ และระบบบริบาลสุขภาพ: สุขภาพของบุคคลชุมชน และประชาชน (Health promotion and health care system: individual, community and population health)

- มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ ระบบบริหารสุขภาพ การบริหารสุขภาพแบบองค์รวมความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์คลินิก หลักกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพ

- สามารถให้การบริหารสุขภาพแบบเบ็ดเสร็จ (comprehensive care) จากระดับบุคคลครอบครัว และเชื่อมโยงไปสู่ระดับชุมชนและสังคม โดยตระหนักถึงความสำคัญของการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกต่อการสร้างเสริมสุขภาพ

7. การพัฒนาความรู้ความสามารถทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (Continuous professional development)สามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมในการประกอบวิชาชีพเวชกรรมให้มีมาตรฐาน ทันสมัย และตอบสนองต่อความต้องการของผู้ป่วย สังคมอย่างต่อเนื่อง โดย

- กำหนดความต้องการในการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างครอบคลุมทุกด้านที่จำเป็น
- วางแผนและแสวงหาวิธีการสร้างและพัฒนาความรู้ ทักษะเจตคติและพฤติกรรมที่เหมาะสม
- เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแสวงหาและแลกเปลี่ยนความรู้ ฝึกทักษะรวมทั้งพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
- ค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ รวมทั้งมีวิจรรย์ญาณในการประเมินข้อมูล
- ประยุกต์ความรู้ เทคโนโลยี และทักษะใหม่ได้อย่างเหมาะสม
- ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพงาน การสร้างองค์ความรู้ใหม่จากการปฏิบัติงานประจำวัน และการจัดการความรู้

ปัจจุบันเพื่อความมั่นใจในการประกอบวิชาชีพของแพทย์ที่ครบถ้วนในระบบองค์รวมคงต้องยึดมั่นการประกอบวิชาชีพเวชกรรมตามหลักธรรมาภิบาล 6 เพิ่มเติมจากการยึดมั่นจริยธรรมแห่งวิชาชีพเพียงอย่างเดียวจะช่วยลดความเสี่ยงของกฎหมายที่ดีที่สุด ซึ่งธรรมาภิบาล 6 ประกอบด้วย

1. มีจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรมตามที่ปฏิญาณตนไว้ก่อนการปฏิบัติงานเวชปฏิบัติ
2. มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด มีการขึ้นทะเบียนได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเวชกรรมจากแพทยสภา
3. เปิดโอกาสให้ผู้ป่วย/ญาติมีส่วนร่วมในการตัดสินใจรับการรักษาพยาบาลที่มีผลลัพธ์และความเสี่ยงที่แตกต่างกันตามชนิด และการดำเนินของโรค/การบาดเจ็บ

4. เลือกแนวทางที่ได้รับประโยชน์สูงสุดต่อผู้ป่วย/ญาติ/แพทย์/สถานพยาบาลตามที่เห็นชอบร่วมกันทุกฝ่าย

5. มีความโปร่งใสที่จะให้ตรวจสอบได้ทุกเมื่อจากสถาบันหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนด

6. คณะแพทย์ที่ให้การรักษาพยาบาลช่วยเหลือการเจ็บป่วย หรือช่วยชีวิตผู้ป่วยเจ็บ จะรับผิดชอบผลการรักษาพยาบาลที่กระทำตามหน้าที่ ซึ่งอาจเกี่ยวเนื่องกับการบริการของสถานพยาบาล

การเรียนการสอนนักศึกษาในคณะแพทยศาสตร์จึงต้องยึดทั้งหลักวิชาการความรู้ด้านการแพทย์โดยตรง หลักจริยธรรมแห่งวิชาชีพ หลักนิติธรรม หลักธรรมาภิบาลและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบกันเป็นแนวทางให้นักศึกษาแพทย์เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยมีอาจารย์แพทย์ที่ปฏิบัติในเรื่องเหล่านี้อย่างถูกต้องเป็นแบบอย่างระหว่างการฝึกอบรม เมื่อจบไปบัณฑิตแพทย์เหล่านี้จะนำไปปฏิบัติจริงเพื่อป้องกันและลดความขัดแย้งในสังคมที่จะเกิดขึ้น กล่าวโดยสรุปคือการผลิตแพทย์เพื่อไปประกอบวิชาชีพเวชกรรมจะต้องมีแนวทางปฏิบัติดังนี้

1. เรื่องจริยธรรมแห่งวิชาชีพของแพทย์ ต้องมีกระบวนการศึกษาอบรมเป็นขั้นตอนตั้งแต่การคัดเลือกนักเรียนที่จะมาศึกษาวิชาชีพแพทย์ว่ามีพื้นฐานและทัศนคติเป็นที่ยอมรับของคณะกรรมการสอบคัดเลือก จากนั้นจะมีการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติทุกชั้นปี เป็นเวลา ๖ ปีจนผ่านการประเมินของคณะกรรมการคณะแพทยศาสตร์แต่ละแห่ง และผ่านการรับรองจากคณะกรรมการแพทยสภาที่จะทำหน้าที่ควบคุมตรวจสอบจริยธรรมแพทย์ ตลอดการประกอบวิชาชีพโดยเริ่มด้วยการปฏิญาณตนต่อพระราชบิดาที่เน้นให้เห็นประโยชน์ส่วนตนเป็นที่สอง ประโยชน์ต่อประชาชนเป็นอันดับแรก ทั้งนี้ยังต้องยึดหลักธรรมะ พรหมวิหารสี่ (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา)มาโดยตลอด ปัจจุบันจริยธรรมแห่งวิชาชีพแพทย์ยังไม่สามารถคุ้มครองแพทย์ให้อยู่รอดปลอดภัยจากการถูกฟ้องร้องในเวชปฏิบัติ มีความทุกข์ในการต่อสู้คดีในเวลาที่ยาวนาน ทั้งยังเสียทรัพย์หรืออาจถูกจำคุกได้

2. การยึดหลักนิติธรรม คือ แพทย์จะต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเวชกรรมจากแพทยสภาก่อนจึงจะมีสิทธิในการทำเวชกรรมได้ตามกฎหมาย มีการรับรองความรู้ความสามารถในการเป็นแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางของราชวิทยาลัย/วิทยาลัยแพทย์เฉพาะทางและแพทยสภาแพทย์จะต้องประกอบวิชาชีพแพทย์ภายใต้กฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง/ความอาญา และกฎหมายอื่นๆ ทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่นตามหลักนิติธรรมด้วย

3. การมีส่วนร่วมของผู้ป่วย/ญาติ กับแพทย์ เมื่อแพทย์ได้ทำการตรวจร่างกาย ตรวจทางห้องปฏิบัติการเอ็กซเรย์ตามประวัติของผู้ป่วยจนได้ข้อวินิจฉัยโรคเบื้องต้น จะต้องแจ้งให้ผู้ป่วยทราบผล

และยอมรับการวินิจฉัยให้ความเห็นชอบดำเนินการรักษาพยาบาลที่ทุกฝ่ายยอมรับ ทั้งนี้จำเป็นต้องทำ
บันทึกเวชระเบียนเป็นหลักฐานด้วย

4. จากการมีส่วนร่วมกันในการรักษาพยาบาล จะเกิดประโยชน์สูงสุดเมื่อมีการตรวจสอบ
ประเมินผลการรักษาเป็นระยะ เพื่อสามารถปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปตามการดำเนินของ
โรคในผู้ป่วยแต่ละคนที่มีภูมิคุ้มกันต่างกัน

5. เวชระเบียนที่สมบูรณ์ถูกต้องสามารถตรวจสอบได้อย่างโปร่งใสจากผู้เกี่ยวข้องทุกวงการ
โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระบวนการยุติธรรม ถือเป็นพยานเอกสารที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง

6. ความรับผิดชอบต่อผลการตรวจวินิจฉัยการรักษาและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจึงมีการรับผิดชอบ
ร่วมกันของแพทย์ ผู้ป่วย ญาติผู้ป่วย ที่มีการประเมินผลกระทบจากการตัดสินใจร่วมกันเป็นขั้นตอน

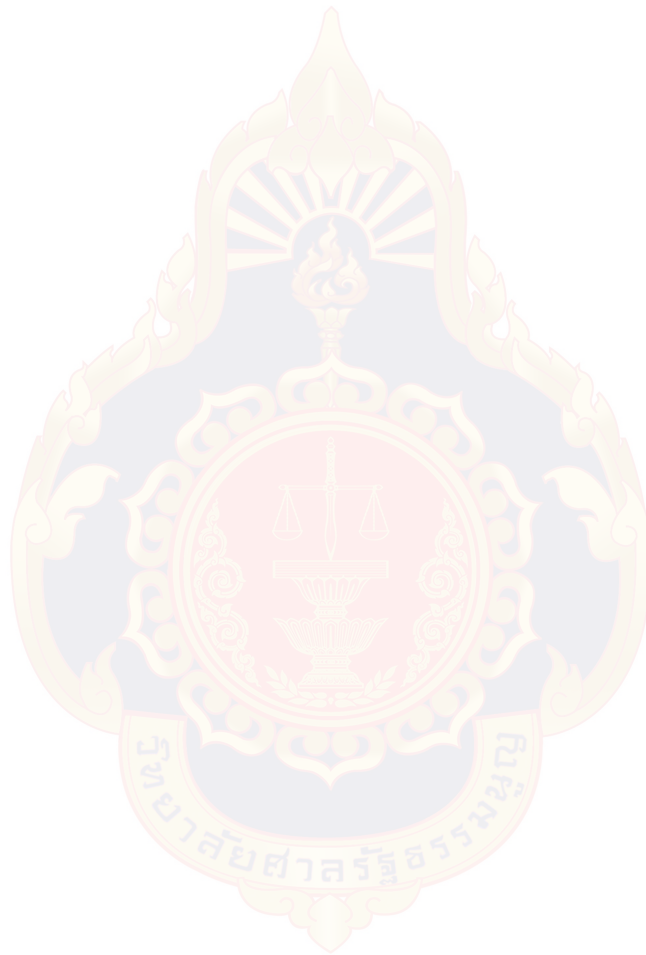
จากแนวทางปฏิบัติทั้ง ๖ ประการ จะช่วยให้แพทย์ประกอบวิชาชีพเวชกรรมได้อย่างมั่นใจขึ้นแต่
ยังไม่สามารถลดความเสี่ยงจากการประกอบวิชาชีพได้ทั้งหมด กล่าวคือ การปฏิบัติงานที่เกินประสิทธิภาพ
ที่ปลอดภัยเนื่องจากปริมาณ ภาระงานที่มากเกินไปเกินขีดความสามารถ เกินขีดความปลอดภัยในระยะเวลาที่
ยาวนานเกินกว่ากฎหมายแรงงานกำหนด ๔๘ ชั่วโมง/ต่อสัปดาห์ และไม่สามารถรักษามาตรฐานการตรวจ
วินิจฉัย ให้การรักษาเพื่อการรักษาและลงบันทึกเวชระเบียนที่ครบถ้วนตามมาตรฐานวิชาชีพเวชกรรมที่
แพทยสภากำหนดในแต่ละภาวะวิสัย พฤติการณ์ที่มีรวมถึงศักยภาพของโรงพยาบาลที่แตกต่างกันจาก
ระดับความจำเป็นพื้นฐาน จนถึงศักยภาพการรักษาพยาบาลระดับนานาชาติที่คนไทยทุกคนมีสิทธิเข้าถึง
ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

3. บทสรุป

ทั้งนี้กล่าวโดยสรุปว่า ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมในระบบบองค์รวม จะต้องดำรงตนอยู่ภายใต้
องค์ประกอบ ดังนี้

1. การประพฤติตามหลักจริยธรรมแห่งวิชาชีพ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
2. ปฏิบัติตามกฎหมายด้วยความชอบธรรมตามหลักนิติธรรม
3. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ป่วย/ญาติและผู้เกี่ยวข้องให้มีส่วนร่วม เพื่อการพิจารณาลงมติในการ
รักษา
4. คำนึงถึงผลงานที่มีประสิทธิภาพได้ผลลัพธ์ที่มีคุณค่าเป็นที่ยอมรับทุกฝ่าย
5. มีความโปร่งใสตรวจสอบได้จากสังคม

6. มีความรับผิดชอบต่อผลงานวิชาชีพที่เกิดขึ้นในฐานะหัวหน้าชุดปฏิบัติงานดำรงตนให้ดำเนินรอยตามแนวคำปฏิญาณตนต่อสมเด็จพระมหิตตลาธิเบศรคฤหิตยเดชาภิรมย์พระบรมราชชนก ที่ว่า “ขอให้ถือประโยชน์ส่วนตนเป็นที่สอง ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง ลาภ ทรัพย์ และเกียรติยศจะตกแก่ท่านเอง ถ้าท่านทรงธรรมแห่งอาชีพไว้ให้บริสุทธิ์เพื่อประโยชน์นั้นจะตกแก่ประเทศชาติในการสร้างความเจริญก้าวหน้าพัฒนาประเทศไทยต่อไป”

บทอ้างอิง (Reference)

<https://medinfo.psu.ac.th/pr/WebBoard/readboard.php?id=20713> 10 เม.ย. 2556 -
ธรรมมาภิบาล

คณะกรรมการการสาธารณสุข วุฒิสภา. สรุปผลการดำเนินงานคณะกรรมการการสาธารณสุข วุฒิสภา ระหว่าง วันที่ 1 มกราคม – 30 ธันวาคม 2553.

จันทจิรา เอี่ยมมยุรา. หลักนิติธรรม (The Rule of Law) กับการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในสังคมไทย.

<http://www.enlightened-jurists.com/directory/97/The-Rule-of-Law.html>.

เพลินตา ต้นรังสรรค์. หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี, <http://click.senate.go.th/>.

ประกาศมหาวิทยาลัยมหิดล เรื่องการแบ่งหน่วยงานภายในส่วนงานของมหาวิทยาลัย (คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี) พ.ศ.2558 มีผลตั้งแต่วันที่ 1 ส.ค. 58

ประกาศมหาวิทยาลัยมหิดล เรื่องการแบ่งหน่วยงานภายในส่วนงานของมหาวิทยาลัย (คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี) (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2558 มีผลตั้งแต่วันที่ 1 ต.ค.2558

แพทยสภา. คู่มือหมอใหม่ 2556 : การประกอบวิชาชีพเวชกรรมของแพทย์. นนทบุรี:สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2556 หน้า 32-34.

แพทยสภา. คู่มือหมอใหม่ 2556 : จริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรมของแพทย์. นนทบุรี:สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2556 หน้า 35.

สุด สุตรา. “เปรียบเทียบวงการกฎหมายค้ายตะวันตกกับค้ายตะวันออก” ดุลพาห เล่ม 11 ปีที่ 7 (ธันวาคม พ.ศ.2503). หน้า 1408.

ถาวร โพธิ์ทอง. “การประชุมสันติภาพของโลกโดยทางกฎหมาย” วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เล่ม 1 ตอน 2 (กันยายน พ.ศ.2512) หน้า 191.

เอกบุญ วงศ์สวัสดิ์กุล. “หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม”. กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553. หน้า 113 – 114.